

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Jacobi Alvarez de Paz Opera

De Exterminatione Mali, Et Promotione boni - Libri quinque

Álvarez de Paz, Jacobo

Lvgdvni, 1613

Quid tentatio sit, & an tentari sit malu[m]. Cap. 1.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77843](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77843)

P A R S T E R T I A

De victoria tentationum.

QUAE de fuga peccatorum, & de extinctione vitiorum, dicta sunt, nemo est, qui ad incipientes pertinere non videat. Quibus Ecclesiasticus dicit: Fili, accedens ad seruitutem Dei, sta in iustitia & timore, & prepara animam tuam ad tentationem. Et breuius exemplaria Graeca: Fili, si accesseris ad seruiendum Deo, para animam tuam ad tentationem. Id enim maxime viam Dei inchoantibus proficuum est, vt se sciant esse tentandos, ne, si praeter spem, belli molestias experiantur, timore perculsi retrocedant. Aduersarij autem nostri non multum se continent, sed simulac quis peccata fugere, vitia perimere, ac iustitiam sectari curat, ipso etiam conuersionis initio tentationibus & bellis impetitur. In cuius figura Pharaon Aegyptiorum rex cum vniuerso exercitu suo filios Israel terram suam deserentes insequitur: quia videlicet diabolus, adiunctis sibi mundo & carne, animas per nouam vitam a se fugientes, ad pristinam criminum seruitutem assiduis tentationibus reuocare conatur. Qui sane est Pharaone pertinacior: nam hic persequutus est filios Israel usque ad mare, diabolus vero, qui nec aquis obruitur, nec vi aegritudinis, nec imbecillitate senectutis emoritur, homines usque ad extremum halitum ac finem vita, persequitur. Quod fortassis considerauit Iob, cum dixit: [Militia, (sive tentatio, vt Septuaginta transtulerunt) est vita hominis super terram:] quia quandiu haec mortalis vita durat, & anima carne conclusa corruptibiles in sua ditione continet artus, cum diabolo, cum mundo, & carne pugnare non cessat. Si peccata declinamus, si vitia conscindimus, si affectus cobibemus, si virtutes inquirimus, si mente ad Deum contemplandum ascendimus, si charitate cogente ad proximos inuandos eximus, nunquam deest aliquis Satan, aliquis aduersarius, qui bono se opponat, & pro sua possibilitate nostros conatus impediatur. Merito ergo hoc loco in ratione praeliandi tyronem instruimus, & postquam illi hostes, scilicet peccata & vitia, monstrauimus, ad bellum excitamus, & ad victoriam de hoste reportandam accendimus. Nam quid proderit, hostes scire, & remedia, id est, arma ad pugnandum agnoscere, si pugnaturis militaris disciplina desit, & mentis robur, ac virtus bellandi non subsit? Dicamus itaque quid tentatio sit, quae nos ad vincendum incitent, quae adiumenta diuinitus data ad fiduciam assequenda victoria nos prouocent, quae tentationum genera mentem undiquaque circudent, quae arma illis potenter obsistant. Exponamus inquam haec, vt mens luce necessariae cognitionis erudita, & tantis auxiliis gratia roborata, ignominiosum putet ab aduersario vinci; facile autem, ipsum deicere, & leonem draconemque calcare.

Ecclesiasticus 2. n. 1.

Exodus 14. nu. 8.

Iob 7. n. 1.

Quid tentatio sit, & an tentari sit malum.

C A P. I.

AD tentationes superandas, & gloriosas de hoste victorias assequendas, legentium animos excitaturus, vnde nisi a cantico feminae vetricis exordiar? vt quae victoriam cecinit, & eam non viribus humanis, sed diuinis attribuit, pugnaturis victoriae desiderium ingerat, & pro adpta victoria

non sibi metipsis, sed Deo victoriarum auctori laudes concinere doceat? Noua, inquit, bella elegit Dominus, & potas hostium ipse subuertit: clypeus & hasta si apparuerint in quadraginta millibus Israel. Prorsus noua bella in Ecclesia sua elegit Dominus, vt qui antea aduersus hostes visibiles pro Israelitici populi defensione pugnauerat, nunc pro animarum gloria aduersus inuisibiles hostes in fidelium congregatione deceret. Noua quidem bella elegit Dominus, non solum quia nunc pro salute nostra nouos hostes aggreditur, sed quia nouo ac mirabili modo eos superat atque profernit. Milites quippe ad ge-

Iudic. 5. 8.

rendum

rendum hoc bellum eligit, nec clypeo nec hasta munitos, id est armis, (quod ad ipsos attinet, spiritualibus) vacuos, & imbecillitati subiectos, quibus tamen carnem frangit, mundum eludit, & diaboli hostis fortissimi potentiam evertit. Huius bellum per se, aut per suos adversus animas initum tentatio dicitur. Nam si tentare, ut Thomas Aquinas, Guilielmus Parisiensis, & Dionysius Richelius aiunt, est experimentum de aliquo capere, ut ipsi tentato, vel tentanti, vel alius innotescat quantus sit, diabolus bello adversus animam gesto experiri cupit, quas vires ipsa anima diuinitus datas habeat, & quam fidelitatem in Deum legemque custodiat. Si vero tentatio, ut iidem asserunt, pugna est, vel impugnatio quadam, qua quis ad malum parandum allicitur; quid aliud pugnando facit diabolus, nisi animas ad malum incitare, & ad legem Domini frangendam permouere? Eius ergo pugna adversus animas tentatio est, non solum quatenus ab ipso progreditur, sed etiam quatenus a humanis mentibus sustinetur, licet diuersimodè: nam illa potest dici tentatio illata, hæc verò tentatio suscepta. Suscepta, inquam, non quia semper illi consentiamus, sed quia licet serpentis verbis repugnemus, ictum tamen aduersarij sentimus. Vnde Gregorius ait: Quid nisi pugna contra malignos spiritus nomine tentationis exprimitur? Et quid appellatione militiæ, nisi contra hostes exercitium designatur? Tentatio itaque ipsa militia est, quia dum contra malignorum spirituum insidias vigilat, in bellorum prociuctu proculdubio exsultat. Ad hanc militiam exercendam, & ad gloriosam de hoste victoriam comparandam, tum fortes tum alacres esse nos conuenit, ut per fortitudinem aduersarios superemus, per latitiam verò ac mentis alacritatem laborem pugnae sine vilo tædio suscipiamus. Neque enim sine fortitudine pugnantis animæ aduersarius vincitur; nec sine latitia perseuerandi desiderium omnino perfectum esse cognoscitur.

Ut autem ea quæ ad victoriam tentationum nos mouent, non sine aliquo ordine proponamus; illud in primis discutendum est, an tentati sit malum? Cognita enim tentationis qualitate, facile quisque percipiet quantum bonum sit, tentationi resistere, & quantum malum tentatione vinci atque percelli. Tentatio duas habet origines: alteram externam, siue extra nos positam, alteram internam, siue studio aut natura intra nosmetipsos innatam. Causa externa tentationis est diabolus, qui nos innumeris decipiendi artibus infestare curat: causa externa est mundus, id est mundani homines, qui exemplis, suasionibus, & minis ad malum prouocant; causa externa est turba creaturarum, quæ sua pulchritudine, aut suauitate ad malum impellunt. De diabolo dictum est: Quia tanquam leo rugiens circuit querens quem deuoret. De mundo verò: Mundus totus in maligno positus est. De cæteris autem rebus creatis scribitur: Quoniam creaturæ Dei in odium factæ sunt, & in tentationem animabus hominum, & in musculam pedibus insipientium. Causa interna tentationis est caro nostra, quo nomine sensualitas, aut appetitus tum concupiscibilis, tum irascibilis exprimitur: causa interna, sunt sensus omnes, quibus ad delectabilia inclinamur, etiam si rationi & virtuti contradicant: causa interna sunt vitia, & prauis habitibus malè viuendi licentia conquiriti, qui nos ad similes sibi actiones inclinant. De carne dicitur: Corpus quod corrumpitur, aggrauat animam, & terrena inhabitatio deprimit sensum multa cogitantem. De sensibus dicitur: Sensus & cogitatio humani cordis in malum prona sunt ab adolescen-

tia sua. De prauis autem moribus dictum est: Video aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis meæ, & captiuam me in lege peccati, quæ est in membris meis. Si enim verba hæc ad hominem peccatorem referantur, ut Augustinus aliquando retulit, manifestum est, legem carnis, aut legem membrorum, non solum fomitem, sed etiam vitiosas consuetudines designare, quibus peccator ad malum trahitur, & quasi captiuus seruituti iniquitatis addicitur. Si verò de viro iusto hanc sententiam interpretemur, qui condelectatur lege Dei secundum interiorem hominem, ut idem Augustinus alio loco probabilius existimat, membrorum lex fomitem quidem significat, aut non omnino vitiosum, aut saltem ad actiones vitiosas semper anhelantem, & prauis habitibus quasi superuolanti cupientem. Ecce vniuersarum tentationum causas: nullam enim tentationem inuenies, quam non ex aliquo prædictorum fontium, aut ex multis simul, originari cognoscas. Videamus igitur, an aliqua tentatio in quantum solum est impugnatio quadam nostræ virtutis, peccatum sit. Nam si peccatum est, & culpa qua Deum offendimus, miserimum sanè erit tentari, sicut miserimum est, Domini mandata transgredi, & diuinis oculis displicere. Si autem tentatio culpa non est, modò ei fortiter resistamus, non est cur quis se infelicem existimet ex eo solo quòd tentatur, quin potius se felicem appellet, ex eo quòd tentatione probatur, & esca verita inuitatus non vincitur.

Tentari, impugnari, & ad nequitiam etiam inauditam impelli, peccatum non est, à quacunque causa tentatio procedat, dummodo tentationis sensum nulla sequatur in resistendo væcordia, nec minimus voluntatis assensus. In hac enim tentatione, quæ à Theologis vocatur motus primo primus, quia in nobis ante omnem mentis considerationem subito & inopinanter insurgit, culpa etiam leuis esse non potest, eo ipso quòd nec voluntas vilo modo assentitur, nec valet communi & ordinaria diligentia istos motus sine tentationis præuenire, & ne tangatur insurgentibus cogitationibus, euitare. Et certum est, peccatum non esse vbi nec voluntas consentit, nec negligenter se habet, & vbi quod nequiuit præuenire, non præuenit. Vnde Augustinus optime ait: Quòd si illa concupiscentialis inobedientia, quæ adhuc in membris moribundis habitat, præter nostræ voluntatis legem, quasi lege sua mouetur, quanto magis est absque culpa in corpore non consentiente, si absque culpa est in corpore dormiente? Et Gregorius, per bestias terræ, quas Dominus nobis pacificat, motiones carnis intelligens, ait: Redactæ namque intra claustra continentur, & si adhuc tentando rugiunt, vique ad mortuum tamen actionis illicitæ non excedunt. Atque alio loco: Et nimirum mentem nequaquam cogitatio immunda inquinat, cum pulsar, sed cum hanc sibi per delectationem subiugar. Sanè si in huiusmodi impugnationibus peccatum intercederet, docuisset nos Dominus petere ne tentarem ut, & ne impugnationibus tangeremur; quod tamen non fecit. Nam illis verbis: Et ne nos inducas in tentationem, non petimus ne tentemur, sed ne tentatione vincamur. Si enim oramus, ne permittamur tentari (ut ait Cassianus) vnde erit in nobis virtus constantiæ comprobanda, secundum illam sententiam: Omnis vir qui non est tentatus, non est probatus? Et iterum: Beatus vir, qui suffert tentationem, id est, non permittas nos aliquando tentari, sed ne permittas in tentatione positos superari. Sanctus quoque David, quasi hanc petitionem à

D. Tho. 22. q. 79. art. 1. Guil. de tentationibus, & resistens, c. 1. Dionys. de remedio tentatio. art. 1.

Greg. 8. mor. c. 3.

1. Petr. 5. n. 8. 1. Ioan. 5. 19. Sapi. 14. 11.

Sapient. 9. 15. Genes. 8. 21.

Rem. 7. 23.

Aug. lib. in loca quadam epist. ad Rom. nu. 45.

Aug. li. 1. contra duas epist. Pelagiani. c. 10.

Aug. 1. de ciuit. c. 25.

Job 5. nu. 23.

Greg. 6. mor. c. 10.

Matth. 6. n. 13.

Cassian. col. 9. n. 22.

Incob. 1. n. 12.

psal. 118. 8.

1. Cor. 10. 13.

Iust. li. de discipl. et perfec. monach. c. 22.

Matth. 4. 1.

1. Petr. 2. 12.

Hebr. 4. 15.

Domino nobis docendam praevidisset, ei se evidenter accommodans, postulat, dicens: Ne me derelinquas vsque ad mortem. Quod Graeca magis expresserunt, dum sic habent: Ne me derelinquas vsque ad nimiratam. Quasi diceret: Non peto, Domine, ut nunquam teneris: scio enim vtile mihi esse tentari, ut me ipsum tentatione cognoscam, & tua dona in me collata, tuamque solertissimam protectionem expe- riar, sed postulo, ne tentatio vires a te concessas supe- rans, aut mortem afferat, aut vulnus ac plagam infligat. Annuvit Dominus desideriis animae ita postulan- tis, & in hoc, quod tentationem viribus nostris accom- modat, suam fidelitatem ostendit. Fidelis enim Deus est, inquit Paulus, qui non patietur vos tentari supra id quod potestis, sed faciet cum tentatione pro- ventum, ut possitis sustinere. Quem namque fructum ex tentatione decerpimus, & quam euadendi facul- tatem accipimus (vtrumque enim proventus signifi- cat) si in qualibet tentatione detrimentum peccati saltem leuis patimur, & vsque ad casum & vulnus tentamur? Firmissime ergo homines, inquit Laurentius Iustinianus, in hac veritatis sententia roborentur & confidant, quod nunquam potest animae in- ferre mortem infestatio tentationis, nisi in vno se- cum consensu conueniat deliberatio voluntatis. Pa- cem quidem mentis perturbare tentationes possunt, gratiam vero Dei auferre non possunt. Impugnando labores ingerunt, & coronas immortalitatis parant.] Tentatio itaque repulsa mortem non inferit, sed cor- onam parat. Si mortem non inferit, dum tentamur & resistimus, grauitate non delinquimus: quia graue peccatum mors est. Si coronam parat, dum tenta- mur, & aduersariorum tentamenta repellimus, nec leuiter peccamus, quia leuia peccata coronam non preparant, sed preparatam impediunt.

Quod vero generaliter diximus, ad leuamen afflictorum specialiter exponamus. Tentatio à cau- sa extrinseca, ut à diabolo, vel ab haereticis, vel à ma- lis, aut inuidis profecta, peccatum tentati non est, immò signum est habitae ab eo, qui tentatur, ac pos- sessae virtutis. Nullum quidem peccatum est, mo- dō debita resistentia non desit, quoniam sita nullam ignominiam notam contrahis, dum iter faciens à ra- ptoribus inuaderis, volentibus te spoliare, quos ta- men animosè fugasti, grauitate vulnerasti, & à te ce- leriter repulisti, quare peccati turpitudinem contra- hes, si nulla à te data occasione, à diabolo vel à suis afflectis petitis, & ad malum prouocatus, suasiones iudeis, & capiti tentationis resistis. Dominus noster Iesus Christus ab externa causa, nempe à diabolo tentatus est, & ad hoc in desertum ab Spiritu san- cto ductus, ut insultus aduersarij pateretur. Qui au- tem peccatum non fecit, id est, facere non potuit, nequaquam, tentationem sentiendo & vincendo, peccauit, sed magis robur ad vincendum, membris suis, id est, nobis, promeruit. Vnde Paulus ait: Non enim habemus Pontificem, qui nõ possit com- pari infirmitatibus nostris, tentati autem per omnia, pro similitudine absque peccato. Si ergo ille in na- tura simili natura nostra tentatus, non peccauit, quia resistit, & tentatorem irritit; quam ob causam nos peccabimus, si ab eo artem bellandi addiscentes, & gratiam mutuantes, dum tentamur, non prosterni- mur, non dimouemur, sed potius aduersarium deu- ticimus? Est autem hæc tentatio signum posse vir- tutis: sicut enim rex ambitiosus & dominandi percu- pidus, coacta militum manu, non domum alicuius pauperuli, sed opulentissimum regnum alterius regis inuadit, quod armis captum sibi comparat, & ob- tentis à se regnis adiciat: ita diabolus superbiae rex

A non multum curat peccatores tentare, quos haber suæ voluntati subiectos; nec multum laborat in ex- pugnandis hominibus imperfectis, quos quotidie inordinatae passionibus, & inoluta vitia conculeant, sed in eos crudeliter irruit, quos videt virtutibus diuites, quorum casu caelestes thesauros opesque diripiunt. Id- que dictum memorabile Abbatis Apollo manifestè confirmat, qui cum vidisset Monachum quendam fenum, sed tepidum vna diaboli tentatione supera- tum ad saeculum properare, ut carnis concupiscentiam expleret, dixit illi, ut refert Cassianus: Reuertere ad cellam, tandemque te intellige, vel ignoratum ha- ctenus à diabolo vel despectum, nec in eorum nu- mero reputatum, quibus ille quotidie configere, & colluctari profectibus eorum, ac studiis instigatur; qui vnum eius in te directum iaculum post tantam annorum seriem, non dicam respicere, sed ne vno quidem die differre quiuisti.] Quosdam ergo diabo- lus ut viles & ignavos despicit, quos autem assidue & importunè impetit, ut magnos & illustres metuit, & eo ipso eos homines non mediocri virtutis esse dicit. Quod & in patricissimi Iobi molestis opere ipso tes- tatus est, quem ideo vehementer tentauit, quia ore Domini laudatum audivit, & perfectum vitam esse cognouit. Et ut Gregorius ait: Ciuitatem, quam expugnare appetiuit, nimis munitam vidit, & ideo ex- terius tot plagas inferens, quasi foris exercitum ad- mouit: animum vero vxoris in verbis malae persuasio- nis accendens, quasi intus ciuium corda corripit.] Aduerte quàm non miserum est à diabolo tentatio- nibus vrgeri: si quidem ipse adeo acrius tentat (si per- mittatur) quo in tentato maiorem perfectionem esse coniectat. Antiochus audivit esse ciuitatem Elimai- dem in Perside nobilissimam, & copiosam in argento & auro: & venit, & quarebat capere ciuitatem, & deprederi eam.] O quantæ erant ciuitates in Perside capto faciliores! at rex cupidus eas omnino contemp- sit, & ad solam Elimaidem inhiauit, ut eius thesau- ros opesque diriperet. Sic profusus multa sunt in Ec- clesia animae etiam iustae, & suæ conscientiae curam habentes, at diabolus perfectissimas acrius aggredi- tur, ut eas diuitis perfectionis spoliet. Habet enim fiduciam (inquit Iob) quod influat Iordanis in os eius: id est, habet fiduciam quod iustos deuoret, & in stomachum inferni traiciat. Plurimi erant Mo- nachi in illo aureo saeculo, quando in fidelibus re- centi sanguine Christi conspersis Dei charitas am- pliùs seruebat, at diabolus vniuersos tentans, Anto- nium tamen monachorum verticem acrius impug- nat. Dicitque ad suos, ut refert Athanasius: Omnia arma corripite: acrius vobis impugnandus est. Sen- tiat, sentiatur, debet scire quos pronocer. Plurimae erant Antiochia virgines, quæ corporis & mentis integri- tatem seruabant, ac vnam Iustinam sanctissimam ve- hementius adoritur, cuius conatus illa illæsa, & ab omni labe impolluta manens, signo crucis, & aliis medijs potenter eludit. Nec potuit improbus ille suam ignominiam filere, quod à virguncula supera- tur. Semel enim dixit ad Cyprianum Antiochenum prius incantatorem, postea martyrem Iustinae amore insipientem: Vidi quoddam signum, quod valde horui, & vires illius non sustinui. Et iterum: Si- gnum crucis ne dum figuratur quidem, videre omni- no sustinemus; sed totis viribus nos prius in fugam coniecimus, quàm id perfecte figuretur.] Si ergo ten- tatio à demone exorta, & sine vlla negligentia repul- sa, non solum peccatum non est, verum etiam signum non contemnenda virtutis, quare non gloriosum ducimus tentari & vincere, & ex medio ignis illos exire?

Cassian. coll. 2. c. 13.

Gregor. in progmio. 64.

1. Ma- chab. 1. 3.

Iob 40. 18.

In vita Anto.

Meta- phras. in vita.

At

At tentatio non à diabolo solo, sed etiam à fomite & à sensualitate procedit, bonum quidem delectabile procurante, & boni rationis, ac legis Dei nullam prorsus rationem habente. Hæc quidem signum est hominis originalis peccati pœnis affecti, attamen nullum omnino est peccatum, si ei voluntas reluctetur, & motus carnis aut sensuum nolens, & inuita patiatur. Quod sanè Paulus apertissimè docuit. Quodam enim loco ait: Non quod volo bonum hoc facio; sed quod nolo malum hoc ago. Si autem quod nolo, illud facio, iam non ego operor illud, sed quod habitat in me peccatum.] Aduerte duas in homine esse partes, alteram spirituales ad rationem pertinentem, alteram carnalem ad sensualitatem spectantem. Hæc non ut manus, aut pes rationi subicitur, qui statim ea imperante mouetur, sed ut ancilla rationi subest, cuius potest imperium detrectare. Ego igitur infelix, quia Adæ filius, & pœnis originalis culpæ subiectus, quod nolo malum hoc ago, quia caro mea, quæ pars est mei, malum meditat, & illicitum concupiscit. Si autem contra voluntatem motum illicitum sentio, iam non ego voluntate operor illud, sed pronitas ad concupiscendum, quod est habitans in me peccatum. Quomodo ergo ad culpam mihi imputabitur, quod ego non operor, sed nolens inuitusque sustineo. Et alio loco: Nihil nunc damnationis est iis, qui sunt in Christo Iesu, qui non secundum carnem ambulant. Lex enim spiritus vitæ in Christo Iesu liberauit me à lege peccati & mortis.] Qui sunt in Christo Iesu, nisi qui per fidem viam, & charitatem, & bona opera Christo capiti copulantur? Et qui sunt, qui non secundum carnem ambulant, nisi iidem ipsi? Hi non peccant, quamuis carne tententur, & ex carne aduersus motum mentis concupiscant; quia non pugnatore, ut inquit Anselmus, sed victi damnantur. Lex enim gratiæ data à Christo Iesu liberat à lege peccati & mortis, quæ peccatum consequitur. Et licet inquit in membris lex illa peccati menti repugnans, sed iam reos non facit, quia per legem spiritus liberi pugnant contra illam. An tu peccas, si dolorem capitis sentias, si stomachi imbecillitate affligaris, aut cordis tristitia & afflictione pulseris? Nullo modo: quia hæc infirmitates sunt carnis, quas non voluntas intulit, sed conditio naturalis inuexit. Ita prorsus si appetitus concupiscibilis voluptates peccat, si irascibilis vindictam efflagitet, si cor nostrum aut superflua, aut curiosa, aut excelsa nobis non debita concupiscat, dum his moribus resistimus, non peccamus, quia hæc ex voluntate non patimur, sed ex naturæ conditione sentimus. Natura autem sola non est culpæ alicuius exordium, si voluntas illicitum motum improber, & illum pro sua libertate auxilio gratiæ munita cohibeat. Frequenter, ait Ambrosius, irrepit terrenarum illecebra cupiditatum, & vanitatum offusio mentem occupat, ut quod studeas vitare, hoc cogites, animoque voluas. Quod cauere difficile est homini, exuere autem impossibile.] Si verò impossibile est hos motus exuere, has tentationes non experiri, quomodo imputabuntur ad peccatum, quod vitare possumus & omnino declinare? Et certè nemo qui amator esset Dei, ac perfectionis cupidus auderet spandanonum confessiones excipere, munus concionatoris obire, & alia pietatis munera exercere, in quibus sæpe motus carnis, & motus vanitatis insurgunt, si hæc delicta existimaret. At sancti, & perfecti hæc munera passim pro Dei gloria obtinent, quia putant se resistentia, & compressione horum affectuum labe peccatorum immunes.

Demus tamen tentationem non solùm à fomite,

sed etiam à prauis moribus, quod sæpissimè accidit, & à malis habitibus exoriri, quos in veteri conuersione contraximus, an hæc imputabitur ad peccatum? Profectò si verè conuersi sumus ad Dominum, & vitia ac distortos habitus contraxisse nos pœnitet, & tentationi ab ipsis mananti repugnamus, non magis delinquimus, quàm si inuiti, dæmones blasphemias in Deum iactantes audiremus. Vitia enim (eo ipso quòd ea contraxisse & fouisse dolemus) inuoluntaria sunt, & in sensibus, & affectibus nostris eum morbi in corpore manè: vnde sicut sensus morbi, quem inuiti sustinemus, mentem non inficit, ita nec sensus vitij nos polluit, si ei denegemus omnino consensum. Et hæc maxime locum habet Pauli sententia: Quòd [diligentibus Deum omnia cooperantur in bonum.] Quoniam hi motus à vitiis pristinis emanantes, & à nobis diligenter repulsi, meritum afferunt, non sibi delicti alicuius lucrum extorquent. Hostes quidem intra nos sunt, id est, prauis moribus, quos sæculo seruientes, admisisimus, in qua admisione sine dubio peccatum, & non vnum, sed multiplex intercessit. At iam illis dedisse hospitium retractamus, & eos intra septa cordis nostri habere dolemus, & pro eorum expulsionone non segniter laboramus, & laborantes ingemiscimus. Si interim dum non expelluntur, ipsi clamant, si pristinas voluptates ostentant, si trahere ad malum nituntur, quid officium mundiciæ nostræ, si validè repugnamus, & primæ ipsorum suggestioni resistimus? Hi ergo motus à vitiis progredientes, signa sunt mentis necdum perfectæ, quæ aliquando mundo seruiuit, nec omnino se à sæculi vitiis emundauit, non tamen peccata sunt, nec iam aliquo modo voluntaria, si eis ipsa mens solerter resistat. Si autem tentationes intra genus tantum tentationis, & impugnationis manentes peccata non sunt, non est cur tentationum nomine terreamur, sed potius animæ quiores effecti aduersus afflictionem omnibus notam remedia quaramus, & ad nostra merita cumulanda, ei diligenter reluctemur.

Tentationes appeti posse, & qua ratione ex illis fructum decerpimus.

CAPVT II.

I tentationes peccata nostra non sunt, ut offensum est, constat eas quemque posse ob honestum aliquem ac bonum finem appetere. Omne enim quod malum culpæ non est, possumus concupiscere, licet illud sit maxime amarum & nobis aduersum, quatenus ad salutem animæ nostræ, ac virtutis profectum aliquo modo conducit. Tentatio igitur quatenus tendit in malum culpæ, & in nocuummentum eius, qui tentationem patitur, ut inquit Dionysius Richelius, non est appetibilis, cum nemo (teste Philosopho) respiciens ad malum operetur: ac ut tentatus potest tentatione vti in bonum, & eius laborem ad augmentum virtutis accipere, appetibilis est. Nam si, ut ait Paulus: Non coronabitur, nisi qui legitime certauerit,] coronam appetens, certamen etiam instrumentum adipiscendæ coronæ potest concupiscere, ut vincat, ut triumphet, & ut aliquando tandem coronam accipiat. Vasa figuli probat fornax, & homines iustos tentatio tribulationis.] An non vasa figuli bene temperata possent, si cognitionis & desiderij

essent

Rom. 7.
19.

Rom. 8.1

Ansel. libi.

Amb. lib.
de fuga
saeculi c.
1.

Rom 8.
28.

Diony. li.
de remed.
tenta. ar.
7.

2. Timot.
2. n. 5.

Ecol. 27.
6.